

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 12189
Tarih : 02.06.2025

29283

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum tarafından Anayasa'nın 98 inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96 ile 99 uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Meral DANIŞ BEŞTAŞ
Erzurum Milletvekili

Erzurum'un Karaçoban ilçesine bağlı Sarıveli ve Bahçeli mahallelerinin kırsalında kurulması planlanan Güneş Enerjisi Santrali (GES) projesi, bölge halkının tepkisini çekmiş ve basına yansımıştır. Tarım ve hayvancılıkla geçinen yurttaşlar, ortak kullanım alanlarının özel şirketlere tahsis edilmesine karşı çıkarak projeyi “**rant için çevre ve geçim kaynaklarının yok edilmesi**” olarak değerlendirmektedir.

Projenin Sarıveli Mahallesi Mergişin Mevkii ile Bahçeli Mahallesi Aşabelek Mevkii'nde uygulanmak istenmesi, tam da bölge halkının geçim alanlarına müdahale anlamına gelmektedir.

Proje kapsamında 27 Mayıs'ta Karaçoban Belediyesi konferans salonunda düzenlenen “Halkı Bilgilendirme Toplantısı”nda yurttaşlar şirketin açıklamalarına tepki göstermişlerdir.

Projede; 80 MWh / 80 MWe kapasiteye sahip bir Elektrik Depolama Sistemi (EDS) kullanılacağı, raporda lityum-iyon pillerle çalışacak sistemin bölgede başta çevresel sorunlar olmak üzere yer altı su kaynaklarını ve tarım arazilerini etkileyebileceği ifade edilmiştir. Yine projeye kapsamında kullanılacak batarya ve panellerin ömrü dolduğunda, lityum ve kobalt gibi tehlikeli atıkların oluşacağı vurgulanmaktadır.

Raporda, GES projesinin sadece kurulacağı alanı değil, bu bölgeden geçen hayvan otlatma yollarını, mera bağlantılarını ve halkın kullandığı su kaynaklarını da doğrudan tehdit ettiği de belirtilmiştir.

GES'in kurulması halinde yalnızca çevre değil, bölge ekonomisinin de doğrudan etkileneceği tespit edilmiştir. Bölgede köylülerin hayvanlarını otlatmak için kullandığı ortak alanları artık kullanılamayacak olması zaten zor şartlar altında sürdürülen tarım ve hayvancılık faaliyetleri kapsamında bölge halkını yoksulluğa sürükleyecektir.

Yanı sıra; GES'in kurulmak istendiği bölgenin daha önce köylülerin altyapı ve su taleplerine karşılık "tarım ve mera alanıdır, yapılaşmaya uygun değildir" denilerek reddedildiği halde şimdi özel şirketlere açılıyor olması da hukuken kabul edilebilir değildir.

Proje nedeniyle doğabilecek sorunlar şu şekildedir;

- GES projeleri tarım dışı alanlarda ve bölgedeki fauna ile birlikte habitatı bozmayacak yerlerde yapılmalıdır. Yapılması planlanan bu proje tarım alanı içerisindedir ve bu durum çevre halkın gıda güvenliği ile ekonomisini olumsuz etkileyecektir. Ek olarak alan kıraç gibi görünse de, bozkır tipi habitatlarda önemli türler yaşar (örnek: yaban tavşanı, tilki, su kurbağası, çeşitli kuşlar). Yine proje kapsamında yapılacak olan Enerji Nakil Hattı, işletme binası ve yollar bu habitatı parçalayacaktır. Geniş ölçekli arazilerin çitle çevrilmesi ve üstünün panellerle kaplanması, bitki örtüsünün ve böcek-fauna popülasyonunun yok olmasına neden olabilir. Kuşlar ve göç yolları üzerinde GES kurulursa, kuş çarpışmaları ve yön sapmaları yaşanabilir.
- Panellerin gölgeleme etkisi altında bazı bitki türleri yaşayamaz. Bölgede yetişen bitki türleri bu projenin yapılması ile birlikte olumsuz etkilenenecektir. Bu proje gibi büyük ölçekli GES'ler, ısı adası etkisi oluşturmaya müsaittir. Bu da çöl etkisi ya da açık step alanlarında tahribe yol açar. Bu etki ışımanın yüksek olduğu yerlerde yaşanabilecek olası etkilerden biridir.
- Yapılan projenin inşaatı ve proje alanının uygun hale getirmesi yapılan çalışmalar sonucu bölgede erozyon, su sirkülasyonunda bozulma, mikro iklim değişimi gibi sonuçlar doğurabilir. Mevcut proje doğal su kaynaklarına özellikle akarsu kaynaklarına yakın yerde bulunmaktadır. Bulunan akarsu kaynakları projeye uzaklıklarıyla birlikte şu şekildedir; Hacı Deresi (proje alanına uzaklığı: 474.39m), Ağırçöl Deresi (proje alanına uzaklığı: 4.14km).
- Yine aynı şekilde kurulması planlanan depolama sistemi içindeki bataryaların doğal su kaynaklarına yakın olması hâlinde, olası kimyasal sızıntılar suyu kirletecektir. Batarya sistemlerinin ömrü dolduğunda tehlikeli atık (örneğin lityum, kobalt) oluşma riski vardır.
- Lityum-iyon bataryalar başta olmak üzere, enerji depolama sistemleri termal kaçak riski taşır. Yaşanacak termal kaçak ne kadar azaltılırsa azaltılsın halkın yaşam alanlarını olumsuz etkilemekte hatta yok etmektedir. İnsan sağlığı için soluma yoluyla akciğer tahribatı, nörolojik bozulma, yanıklar gibi ciddi etkiler oluşabilir. Acil müdahale ekipleri için hayati risk taşır ve uzun süreli çevresel kirlenmeye neden olur (toprak, su, hava).
- Bataryalarda kullanılan lityum, nikel, kobalt gibi malzemelerin sızıntısı halinde toprak ve su kontaminasyonu riski vardır. Doğru atık yönetimi ve bakım prosedürleri uygulansa dahi bu durum uzun vadede çevre felaketine dönüşebilir. Batarya hücreleri hasar gördüğünde, özellikle yangın sırasında şu toksik bileşikler açığa çıkabilir:
 -Hidroflorik asit (HF): Son derece toksik ve aşındırıcıdır.
 -Karbon monoksit (CO)
 -Hidrokarbon gazlar Organofosfat bileşenleri (sinir sistemi için zararlı)

- Lityum-iyon bataryaların ekonomik ömrü sınırlıdır. Batarya ömrü bitince ortaya çıkan atıkların %90'ı şu an etkin şekilde geri dönüştürülememektedir. Çoğu çöplüklere veya illegal bertarafa gitmektedir. Bu durum büyük riskler doğurur. Gelecekte büyük bir elektrokimyasal atık yığını oluşur. Uygunsuz bertaraf, toksik sızıntı riskini artırır. Türkiye'de bu konuda yeterli altyapı ve mevzuat denetimi zayıftır.
- GES ve özellikle batarya sistemlerinde kullanılan invertörler, trafolar ve kablolar Elektromanyetik Alan (EMF) yayar. Bu santraller hassas bölgeler (örneğin okullar, hastaneler) kısaca yaşam alanlarının yakınında olmamalıdır. Planlanan proje tarım arazilerinin merkezinde ve mahallere yakın noktalarda yer alması sebebiyle halkın Elektromanyetik Alan'dan uzun süreli etkilenme olasılığı yüksektir. Dünya Sağlık Örgütü, düşük frekanslı (GES'ler genelde düşük frekanslıdır) EMF maruziyetinin baş ağrısı, uykusuzluk gibi nörolojik etkilerle ilişkili olabileceğini belirtmiştir. Uzun vadeli ve yüksek yoğunlukta maruziyet hâlinde, özellikle çocuklar, yaşlılar ve kronik hastalığı olan bireylerde dikkatli olunmalıdır.
- Elektromanyetik alanlar bazı çiftlik hayvanlarında davranışsal değişikliklere neden olabilir (örneğin yön bulmada bozulmalar). Elektromanyetik gürültü, arı kolonileri gibi elektromanyetik hassasiyeti yüksek canlıları etkileyebilir. Yapılacak proje halkın kullandığı tarım ve mera alanına yakın olması nedeniyle tahribatı bu ölçekte yaratacaktır.

Bu bağlamda;

- 1- Erzurum'un Karaçoban ilçesine bağlı Sarıveli ve Bahçeli mahallelerinin kırsalında mera bölgelerini de kapsayacak şekilde yapılması planlanan GES projesi için Tarım ve Orman Bakanlığı'ndan mera vasfı değişikliği veya kullanım izni talep edilmiş midir?
- 2- Söz konusu mera alanının 1. derece doğal sit alanı ve doğal koruma bölgesi statüsünde olduğu dikkate alındığında, bu alanda enerji santrali kurulması mevzuata uygun mudur?
- 3- Projenin uygulanacağı alanın tarım dışı amaçla kullanılmasına ilişkin Tarım ve Orman Bakanlığı'ndan görüş alınmış mıdır?
- 4- Bakanlığınız, bu tür projelerin mera alanlarına kurulmasının hayvancılık faaliyetlerine ve ekosisteme etkilerini değerlendirmiş midir?
- 5- Bölge halkının ve yerel yetkililerin itirazları doğrultusunda, projenin başka bir alana kaydırılması veya iptali gündemde midir?
- 6- Projenin doğal su kaynaklarına yakınlığı hususunda bir değerlendirme yapılmış mıdır? Bölgede bulunan akarsuların tehlikeli atıklarla kirletilecek olmasına karşı alınan bir önlem mevcut mudur?
- 7- Bakanlığınız, benzer durumların yaşanmaması için mera alanlarının korunmasına yönelik ne tür önlemler almayı planlamaktadır?
- 8- Bölgenin hayvancılıkla geçindiği göz önüne alınırsa, projenin bölge halkının gelir kaynaklarını nasıl etkileyeceğinin analizi yapılmış mıdır?

- 9- Önergemizde belirtilen çeşitli dernek ve STK'ların altını çizmiş olduğu proje nedeniyle doğabilecek sorunlar hakkında bir değerlendirme yapılmış mıdır? Bu sorunlara ilişkin alınan önlemler nelerdir? Bu sorunların telafisi hususunda ne yapmayı planlıyorsunuz?
- 10- Bölge halkının altyapı ve su talepleri "tarım ve mera alanıdır yapılaşmaya uygun değildir" gerekçesi ile reddedilmişken aynı bölgenin şu anda bir özel şirkete GES projesi için tahsis edilecek olmasının hukuki gerekçesi nedir?
- 11- Projenin yapım işi hangi usul ile hangi şirket/şirketlere verilmiştir? İhale usulü ile verildi ise bedeli nedir?
- 12- Projenin bölge ekosistemine telafisi mümkün olmayacak zararlarının tespiti için ÇED raporu alınmış mıdır?
- 13- İlgili proje aleyhinde açılmış bulunan bir idari dava mevcut mudur? Mevcut ise akıbeti nedir proje hakkında yürütmeyi durdurma kararı mevcut mudur?
- 14- Söz konusu projenin uygulanması halinde oluşacak mağduriyetlerin giderilmesi adına köylüler için alternatif bir geçim kaynağı sağlanması planlanmakta mıdır? Eğer böyle bir planlama yoksa, köylülerin yaşam hakkım ihlal edecek bu projenin iptal edilmesi düşünülmekte midir?